
11.2 Η ΑΓΓΛΟΚΡΑΤΙΑ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ (1915-1960)-Β΄ ΦΑΣΗ

I. ΚΕΙΜΕΝΟ:

Μετά την έναρξη του Α΄ Παγκόσμιου Πολέμου (1914-1918) και τη συμμαχία της Τουρκίας με τους εχθρούς των Άγγλων, η Αγγλία προσάρτησε την Κύπρο (1914) και σταμάτησε να πληρώνει *φόρο υποτελείας*. Η Τουρκία παραιτήθηκε εντελώς από τα δικαιώματά της στην Κύπρο με τη *Συνθήκη της Λωζάνης* (1923) με την οποία έληξε ο *Μικρασιατικός Πόλεμος* μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας. Το 1925 οι Άγγλοι ανακήρυξαν την Κύπρο *αποικία του στέματος*.

Ο εθνικός πόθος των Ελλήνων και τα Οκτωβριανά του 1931: Το 1915 η Αγγλία είχε προσφέρει την Κύπρο στην Ελλάδα με αντάλλαγμα την είσοδο της Ελλάδας στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο στο πλευρό της *Αντάντ*, δηλαδή της συμμαχίας στην οποία συμμετείχε και η Αγγλία. Η τότε *φιλοβασιλική* - φιλογερμανική κυβέρνηση της Ελλάδας, που προέκυψε μέσα από τον *Εθνικό Διχασμό* και επιθυμούσε την *ουδετερότητα* της Ελλάδας, αρνήθηκε την προσφορά της Αγγλίας. Η Ελλάδα μπήκε στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, στο πλευρό της *Αντάντ*, το 1917, όταν ανέλαβε *φιλοβενιζελική* κυβέρνηση. Οι Άγγλοι όμως είχαν ήδη αποσύρει την πρότασή τους για παραχώρηση της Κύπρου στην Ελλάδα.

Το γεγονός αυτό έκανε πιο έντονο τον πόθο των Κυπρίων για ένωση με την Ελλάδα. Απογοητευμένοι οι Κύπριοι από την πλήρη άρνηση της Αγγλίας να συζητήσει το αίτημα για ένωση με την Ελλάδα και πιεσμένοι από τη δύσκολη οικονομική κατάσταση του νησιού, ξεσηκώθηκαν τον Οκτώβριο του 1931, κατά των Άγγλων αποικιοκρατών. Στη Λευκωσία έγινε η μεγαλύτερη συγκέντρωση των εξεγερμένων Κυπρίων. Οι διαδηλωτές λιθοβόλησαν και έκαψαν το Κυβερνείο. Η αστυνομία πυροβόλησε κατά των διαδηλωτών. Τα γεγονότα αυτά ονομάστηκαν *Οκτωβριανά* και είχαν ως αποτέλεσμα τον θάνατο αρκετών διαδηλωτών, τη σύλληψη και τη φυλάκιση άλλων και την επιβολή σκληρών μέτρων στη διοίκηση από τους Άγγλους. Με τα μέτρα αυτά απαγορεύτηκαν οι εθνικοί εορτασμοί και η χρήση εθνικών συμβόλων, όπως ο Εθνικός Ύμνος και περιορίστηκε η διδασκαλία του μαθήματος της Ελληνικής Ιστορίας.

Το δημοψήφισμα του 1950: Οι προσπάθειες των Κυπρίων για την Ένωση έγιναν πιο έντονες μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και αφού συμμετείχαν ως εθελοντές και στους δύο Παγκόσμιους Πολέμους στο πλευρό των Άγγλων. Οι Άγγλοι επέμειναν στην άρνησή τους για συζήτηση του αιτήματος των Κυπρίων για Ένωση. Οι κάτοικοι του νησιού κατέφυγαν σε δημοψήφισμα αξιώνοντας την «Ένωση της Κύπρου με την μητέρα Ελλάδα». Η συντριπτική πλειοψηφία των Ελληνοκυπρίων (95,7%) και αρκετοί Τουρκοκύπριοι ψήφισαν υπέρ της Ένωσης. Ωστόσο, η Αγγλία δεν δέχτηκε καν να παραλάβει τους τόμους με τις υπογραφές του Δημοψηφίσματος.

Ο Αγώνας της ΕΟΚΑ (1955-1959): Βλέποντας τη συνεχή άρνηση των Άγγλων, αλλά και την αδυναμία του *Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών* (ΟΗΕ) να στηρίξει το αίτημά τους για αυτοδιάθεση, οι Κύπριοι κατέφυγαν στον ένοπλο Αγώνα. Η μυστική οργάνωση *ΕΟΚΑ* (Εθνική Οργάνωση Κυπρίων Αγωνιστών) ανέλαβε τον αγώνα για την ελευθερία της Κύπρου. Ο Αγώνας ξεκίνησε την *1^η Απριλίου του 1955*. Την πολιτική ηγεσία του Αγώνα ανέλαβε ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος ο Γ΄ και τη στρατιωτική ο Στρατηγός Γεώργιος Γρίβας Διγενής.

Η μύηση των αγωνιστών γινόταν μυστικά και με όρκο. Η τακτική των αγωνιστών της ΕΟΚΑ ήταν οι αιφνιδιαστικές επιθέσεις, οι ενέδρες και οι δολιοφθορές κατά των Άγγλων αποικιοκρατών. Ο Αγώνας της ΕΟΚΑ κράτησε τέσσερα ολόκληρα χρόνια. Σπουδαίες μορφές του Αγώνα, όπως ο Γρηγόρης Αυξεντίου, ο Μάρκος Δράκος, ο Κυριάκος Μάτσης, ο Ευαγόρας Παλληκαρίδης, ο Φώτης Πίττας κ.ά. έχασαν τη ζωή τους πολεμώντας για την ελευθερία της Κύπρου. Πολλοί άλλοι φυλακίστηκαν και βασανίστηκαν. Στη διάρκεια του Αγώνα άρχισαν και οι πρώτες συγκρούσεις μεταξύ Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων.

Στον Αγώνα της ΕΟΚΑ πήρε μέρος με διαδηλώσεις και συγκρούσεις και ο *άμαχος πληθυσμός* της Κύπρου, οι γυναίκες και τα παιδιά. Ιδιαίτερα έντονη και με υψηλό αγωνιστικό πνεύμα ήταν η δράση των μαθητών της Κύπρου. Από τα πιο γνωστά γεγονότα, όπου διακρίθηκε το πάθος των μαθητών για απελευθέρωση της Κύπρου και Ένωση με την Ελλάδα ήταν τα γεγονότα στη *Σεβέρειο Βιβλιοθήκη*, που στεγάζεται στο Παγκύπριο Γυμνάσιο στη Λευκωσία.

Οι Συμφωνίες Ζυρίχης – Λονδίνου: Στην προσπάθειά τους να τερματίσουν τον Αγώνα, που αποτελούσε γι' αυτούς ανοικτή πληγή, οι Άγγλοι πρότειναν διάφορες λύσεις και σχέδια, οι περισσότερες από τις οποίες ήταν *διχοτομικές*, «διαμοίραζαν» δηλαδή την Κύπρο ανάμεσα στην Ελλάδα και την Τουρκία. Έπειτα από πολλές *διαπραγματεύσεις*, η ένοπλη δράση της ΕΟΚΑ τερματίστηκε με τις *Συμφωνίες Ζυρίχης – Λονδίνου* (1959), που πήραν το όνομά τους από τις πόλεις στις οποίες είχαν υπογραφεί. Την τελική συμφωνία με την οποία ιδρύθηκε η *Κυπριακή Δημοκρατία* προσυπέγραψαν οι εκπρόσωποι των Ελληνοκυπρίων και των Τουρκοκυπρίων.

II. ΠΗΓΕΣ:

1. Ενδεικτικό φωτογραφικό υλικό από τη δράση της ΕΟΚΑ







